

ЖИТОМИРСЬКО-БЕРДИЧІВСЬКА НАСТУПАЛЬНА ОПЕРАЦІЯ Проведена 24 грудня 1943 — 14 січня 1944 військами *Першого Українського фронту* під командуванням генерала армії **М. Ватутіна** з метою розгромити нім. частини у р-ні Бердичів-Житомир-Коростень (допоміжні удари завдавали у напрямках на Сарни та Білу Церкву) і вийти до р. Пд. Буг. Відбивши контрнаступ нім. військ, які намагалися ліквідувати захоплений рад. армією Київ. стратег. плацдарм, 24 грудня 1943 підрозділи 1-ї гвард. (командувач — генерал-полковник **А. Гречко**), 18-ї (генерал-полковник **К. Леселідзе**), 38-ї (генерал-полковник **К. Москаленко**) армій перейшли у наступ і прорвали ворожу оборону. Успіх заг.-військ. армій розвинули введені у той же день у прорив 3-я гвард. (генерал-полковник **П. Рибалко**) й 1-а (генерал-лейтенант **М. Катуков**) танкові армії. 25–28 грудня перейшли у наступ 13-а (генерал-лейтенант **М. Пухов**), 60-а (генерал-лейтенант **І. Черняхівський**), 40-а (генерал-лейтенант **П. Жмаченко**), 27-ма (генерал-лейтенант **С. Трофименко**) армії. До 30 грудня ворожу оборону

прорвано на 300 км по фронту і до 100 км углиб. Значну допомогу надали партизан. з'єднання під командуванням **С. Маликова**, **О. Сабурова**, **М. Салая**, у ході наступу на Білу Церкву відзначилася 1-а Чехословац. бригада під командуванням генерала **Л. Свободи**. 31 грудня рад. війська визволили Житомир, 3–5 січня 1944 — Новоград-Волинський, Білу Церкву, Бердичів. Намагаючись врятувати ситуацію, нім. командування 11–12 січня завдало контрударів у р-нах Жмеринки й Христинівки, а від 14 січня й у ін. напрямках, однак за два тижні боїв нім. військам вдалося відтіснити рад. лише на 25–30 км. Внаслідок Ж.-Б. н. о. частини 1-го Укр. фронту просунулися у смузі завширшки у 700 км на глибину 80–200 км, розгромили 6 нім. дивізій, майже повністю визволили Київ. і Житомир. обл., а також низку р-нів Вінн. та Рівнен. обл. й обійшли з Пн. угруповання нім. армії, яке діяло на Правобереж. Україні (це створило сприятливі умови для проведення **Корсунь-Шевченківської операції**).
Р. В. Пилипчук

Бібліографічний опис:

Житомирсько-бердичівська наступальна операція / Р. В. Пилипчук // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2009. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-19289>. – Останнє поновлення : 2025.

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).